

Activitats i estudis de l'Associació Arqueològica de Girona (2009)

*per Joan Abad, Albert Aulines, Pere Canton,
Jordi Masbernat i Enric Bach*

Prospeccions al Pla de l'Estany: possible sitja a les escoles del Remei (Guèmol)

A principis d'abril un de nosaltres (J.A.) es va adonar de la presència d'una possible sitja al turonet situat just davant una de les entrades de l'actual l'IES Pla de l'Estany -on antigament hi va haver les escoles del Remei, a Guèmol-. En aquells moments estaven urbanitzat el sector de l'altre costat de l'església, en un extrem del puig.

El 9 d'abril, via e-mail, vam fer informar d'aquesta troballa a Josep Tarrús, conservador del Museu Arqueològic de Banyoles. L'endemà, el senyor Tarrús ens va contestar que havia anat a inspeccionar la sitja, que només havia reconegut material de construcció modern i que, malhauradament, no va aparèixer cap resta antiga, per la qual cosa, ens va comentar que calia suposar que es tractava d'un forat recent (possiblement del segle XX) que posteriorment hauria quedat reomplert.

Abril de 2009 – Recerques al Pla de l'Estany – Possible sitja a tocar de l'IES Pla de l'Estany

Promoció de la intervenció arqueològica a la Bauma d'en Noguer

A partir de mitjans del 2009 els treballs en el camp de la investigació prehistòrica que hem fomentat des de l'Associació Arqueològica de Girona s'han orientat bàsicament a posar en marxa tota la logística i la infraestructura necessària per poder dur a terme un sondeig arqueològic a la cova de la Bauma d'en Noguer (Albanyà).

Volem anotar que ha estat l'Associació Arqueològica de Girona l'entitat que, amb 500,00 €, s'ha fet càrrec de sufragar la despesa econòmica del projecte inicial i imprescindible per poder començar la intervenció a la Bauma d'en Noguer.

En un altre apartat d'aquest Quadern de Treball recollim tota la informació referent a aquest pioner projecte de recerca a la Bauma d'en Noguer (en l'article: *De cova geològica a cova arqueològica: hipòtesi de treball, sondeig arqueològic preventiu* (octubre de 2009) i *localització d'evidències antròpiques a la Bauma d'en Noguer* (Albanyà, Alt Empordà).

**Bauma d'en Noguer
(11-10-2009)**

En primer terme:

Francesc Xavier Medina.

D'esquerra a dreta: Quim Planas i Carles Serra

A la imatge, un dels primers dies del sondeig mentre realitzàvem la cata número 1 just davant l'actual cova

Localització de restes neolítiques al Pla de Salt

Al llarg d'aquest any hem recopilat en un treball tota la informació de les diferents restes arqueològiques (destrals polides, ceràmica) que en els darrers anys hem descobert i catalogat al Pla de Salt. Totes pertanyen al període neolític, un període poc conegut en aquesta zona. És per això que el nostre és un treball pioner sobre aquesta qüestió. L'article l'hem publicat també en aquest *Quadern de Treball*. La seva referència és: Pere Canton; *El neolític al Pla de Salt*.

Març de 2009: Estada a Puigcerdà - Visita del jaciment paleolític de Montlleó - Tempteig d'emprendre una campanya de recerques arqueològiques

A principis de març d'aquest 2009 un de nosaltres (A.A.) es va haver de desplaçar a Puigcerdà per qüestions professionals (cobrir la baixa d'una plaça docent a l'IES Pere Borrell). La durada d'aquesta substitució no estava definida inicialment: tant podien ser quinze dies com allargar-se fins a l'acabament del curs. Malhauradament, la suplència només va durar un mes, just quan ja m'havia començat a adaptar a La Cerdanya i, sobre-tot, quan amb en Joan Abad ja hi estàvem dissenyant un projecte sistemàtic de recerca arqueològica.

La primera tarda que vaig estar lliure de l'institut la vaig aprofitar per anar al coll de la Saiga, a Prats i Sansor, a buscar el jaciment paleolític de Montlleó. Tenia pendent i moltes ganes de veure *in situ* aquest jaciment des que l'any 2005 Oriol Mercadal i els seus col·laboradors van publicar un molt bon treball en el número 13 dels *Quadern de Treball de l'A.A.G.* Montlleó està situat en un lloc extraordinari (només cal veure la imatge que s'adjunta). Realment val la pena visitar-lo. També penso que des de l'IES s'hi hauria de programar una visita cada any -gairebé hauria de ser una norma-. La prehistòria es pot explicar des de tot arreu, però, hi ajuda molt tenir un bon jaciment a tocar de l'institut.

Durant aquell mes que vaig estar a La Cerdanya i, sempre amb la referència de Montlleó (restes paleolítiques en aquella altitud: si n'hi ha al coll de la Saiga, n'hi ha d'haver en d'altres punts igualment estratègics), pràcticament totes les tardes que tenia lliure les vaig aprofitar per començar a situar-me sobre el terreny amb l'objectiu clar d'emprendre una recerca arqueològica sistemàtica a tota la plana. Calculava que si tenia la sort de mantenir la feina almenys fins a la conclusió del curs acadèmic podria desenvolupar una bona tasca de recerca perquè el moment per fer-ho era el més òptim: m'explicaven els companys de feina i d'altra gent amb qui vaig contactar durant la meva estada a allà que tot just feia pocs dies acabava de marxar la neu i que previsiblement aquest any ja no tornaria. Com he dit més amunt, però, al final això no va ser possible perquè a principis d'abril la meva substitució es va acabar.

Jaciment paleolític de Montlleó (La Cerdanya) – març de 2009

Des del coll de la Saiga, la situació de control de tota la plana de la Cerdanya és immillorable i va ser ben aprofitada pels Homo sapiens de finals de la darrera glaciació

Al centre de la pla, recorre el riu Segre. Al fons, el coll de la Perxa. A la dreta, La Molina.

La plana de Puigcerdà és unitat física territorial perfecte, molt ben delimitada. És de manual. Quan a vegades en llibres de prehistòria es parla de radis d'acció territorial, a la pràctica, s'ha de reconèixer que en aquest sentit la Cerdanya n'és un prototipus.

Potser algun dia podrem emprendre un projecte de recerca paleolític a La Cerdanya. Això no se sap mai. Tampoc mai m'hagués pensat haver d'anar a treballar una temporada a La Cerdanya. I, això que, quan m'hi van nomenar, no va ser alegria precisament la primera paraula que em va venir al cap. Però, una vegada m'hi vaig establir, m'hauria agradat molt quedar-m'hi més temps. A mesura que et vas endisant i realitzant sortides de camp pel territori, alguna cosa per dins et va arrelant, poc a poc, a aquella terra. Esplèndida!. Des d'aquell moment en tinc un record inesborrable. I segur que algun dia hi tornaré. De fet, com diu la gent autòctona: *"A La Cerdanya costa d'entrar-hi, però, encara costa més de sortir-ne"*. És ben cert.

La Balma de la Xemeneia i la seva deplorable situació patrimonial a l'any 2009

Ja han passat sis anys des que la suspensió de la darrera excavació programada a la Balma de la Xemeneia. I tot això malgrat que disposàvem de tots els permisos legals necessaris per dur-hi a terme una campanya al setembre de 2004.

Des de llavors hem intentat reiteradament que aquestes excavacions es poguessin reprendre amb normalitat i sentit comú. Però, no hi hagut manera. Les administracions públiques amb

responsabilitats al respecte no han fet cap gest en aquesta direcció. No han fet la seva feina ni tampoc ens consta que ara l'estiguin fent. Però, aquí no passa res: és un escàndol.

I, mentrestant, nous estudiants de tot el país vinga a cursar matèries de patrimoni arqueològic i de gestió cultural. I de màsters, cursets, especialitzacions i, més i més. I, per què, tot plegat? De què serveix tant de títol, tanta suposada gestió si, a l'hora de la veritat, quan ho intentes posar en pràctica obtens impediments per part dels mateixos que prediquen aquesta suposada gestió?

Com hem fet els darrers cinc anys, volem continuar deixant constància que no estem gens d'acord amb la situació patrimonial de la Balma de la Xemeneia. Amb encerts i errors nosaltres entenem el nostre patrimoni com un tot, integral, i procurem respectar-lo al màxim. Per això volem que continui obert el debat entorn la Balma de la Xemeneia: com un cas greu de gestió del patrimoni arqueològic al nostre país. Que serveixi, en els propers anys, com a exemple per a les noves generacions de com no s'ha de gestionar. Esperem que, en matèria de patrimoni arqueològic, les pròximes generacions siguin millors, més sensibles i més eficients que la nostra.

Aquest 2009 és el cinquè any consecutiu que no s'han dut a terme excavacions arqueològiques a la **Balma de la Xemeneia** (paralitzades des del setembre de 2004).

Les administracions públiques responsables del patrimoni arqueològic de Catalunya encara no fet cap gest per resoldre la seva situació patrimonial. Per això ens continuem preguntant: a què es dediquen aquestes institucions? Quina feina fan realment? Com justifiquen la seva feina - o no feina? No es veu aquesta feina. Per què tantes lleis si a l'hora de la veritat no és compleixen? Queda clar que en molts aspectes, la gestió real de l'arqueologia al nostre país encara està a les beceroles.

Quadre 1

La deplorable situació patrimonial de la Balma de la Xemeneia d'Amer
Carta enviada a l'alcalde d'Amer (01-07-2009)

Girona, 1 de juliol de 2009

Xavier TargaAlcalde d'Amer
Plaça de la Vila, 30
17170 AMER

Benvolgut Xavier,

Li fem arribar el llibre *Arrels profundes. Fragments del passat prehistòric a les comarques gironines* i el *Quadern de treball* número 16 publicats recentment per la nostra entitat.

Arrels profundes és la compilació en un sol llibre d'una trentena d'articles d'opinió publicats a la premsa sobre la prehistòria i el patrimoni arqueològic de les comarques gironines.

El *Quadern de treball* número 16 divulga novetats a l'entorn del període paleolític a les comarques de l'Alt Empordà i del Gironès.

En les dues publicacions es presenten treballs del jaciment Balma de la Xemeneia d'Amer.

No insistirem sobre la potencialitat científica, patrimonial, social, educativa, cultural i econòmica de la Balma de la Xemeneia. A hores d'ara, aquesta hipòtesi de treball està més que provada. Al llarg dels darrers anys, els nostres esforços i treballs en aquest jaciment han generat una documentació prou nombrosa i suficient per avalar la conveniència i necessitat de reprendre i continuar immediatament els treballs arqueològics a la Balma de la Xemeneia.

Sí, però, volem deixar clara, una vegada més, la nostra incomprensió i decepció per la manera de procedir en aquest jaciment arqueològic de les administracions públiques, les quals, en matèria de patrimoni arqueològic, tenen responsabilitat legal sobre el patrimoni històric del nostre país i, per tant, també de la Balma de la Xemeneia.

Esperem que ens tingui al corrent si hi ha alguna novetat a l'entorn de la Balma de la Xemeneia, la qual permeti reprendre i desenvolupar amb normalitat les intervencions arqueològiques que hi vam dur a terme entre els anys 2001 i 2004.

Res més, doncs.

Aprofitem l'ocasió per saludar-lo atentament

Joan Abad i Albert Aulines
Associació Arqueològica de Girona

30 de setembre de 2009 – Reunió de la junta directiva al local de l'Associació

En el transcurs d'aquesta reunió, la junta va debatre els sis grans temes que ens han tingut ocupats aquest 2009 i els quals són:

La Bauma d'en Noguer: Vam presentar tots els passos administratius necessaris per poder emprendre una excavació arqueològica preventiva en aquesta cova. Vam exposar en què consistiria la nostra intervenció (sondeig arqueològic). Finalment, la junta va aprovar sufragar amb 500,00 € aquest sondeig.

Memòria d'Activitats de l'A.A.G. (1972-2009): L'estiu d'aquest 2009 hem realitzat un treball a les hemeroteques que ha consistit en recollir la màxima informació referent a l'Associació des dels seus orígens fins a l'actualitat. El resultat d'aquest treball de premsa l'hem publicat en un *Dossier* de més de 700 pàgines.

Quadern de Treball número 17: Hem acabat de discutir sobre els temes que inclouria aquest *Quadern*, sobre el canvi de nom i el nou format la revista i sobre les col·laboracions de les que disposàvem en aquesta ocasió.

RACO: Hem exposat l'estat acutal de les nostres gestions amb RACO per poder introduir la nostra revista digitalitzada en aquest portal, la qual cosa sembla que es farà efectiva a partir del novembre.

Pàgina web: Hem comentat la necessitat de modificar la nostra pàgina web i dissenyar-ne una de nova amb el wordpress, la qual cosa començarem a fer a partir del novembre

Nova publicació: Per l'any 2010, a més del *Quadern de Treball*, hem acordat per l'any 2010 publicar un nou llibre de prehistòria.

Reunió de la junta directiva de
l'Associació Arqueològica de Girona
30 de setembre de 2009

D'esquerra a dreta:

Jordi Masbernà (president),
Enric Bach (tresorer),
Albert Aulines (vocal),
Joan Abad (vice-president)
i Conxita Roca (secretària)

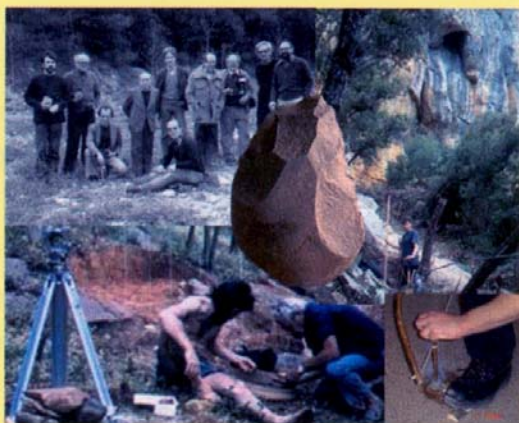
Memòria d'activitats de l'AAG (1972-2009): Treball d'hemeroteca

L'estiu d'aquest 2009 hem dut a terme una intensa tasca a les hemeroteques que ha consistit en la recopilació d'informació de notícies i retalls de premsa varis referents a la nostra entitat, des de l'any 1972 fins el 2009.

De moment, d'aquest voluminós treball, n'hem realitzat el *Dossier. Memòria d'activitats de l'A.A.G. (1972-2009)*. Adjuntem dues imatges al respecte (una, la portada; l'altra, la introducció). Esperem que aquesta feina ens serveixi, a més, com a plataforma per realitzar un pròxim llibre de prehistòria que tenim previst publicar l'any 2010.

Associació Arqueològica de Girona

MEMÒRIA D'ACTIVITATS DE L'A.A.G. (1972 – 2009)

“L'Associació Arqueològica de Girona
és l'entitat que ha descobert
i ha donat a conèixer
el primer capítol
de la història de Catalunya”

Novembre de 2009

L'Associació Arqueològica de Girona treballa en el camp de la Prehistòria i la Història Medieval del nostre país, Catalunya, des de l'any 1972. Són 37 anys dedicats a un objectiu molt concret: investigar, publicar, difondre en tots els àmbits de la societat el nostre ric patrimoni arqueològic, sempre respectant la legislació vigent, atesa la complexitat d'aquesta respecte a la nostra condició de simples afeccionats. Això no obstant, hem fet del rigor la nostra divisa. Múltiples articles i publicacions així ho demostren.

Inicialment i per poder demostrar la presència de molt antigues ocupacions humanes a les comarques gironines, que és l'àmbit on sempre em desenvolupat les nostres investigacions, vam haver de vèncer les reticències de l'Acadèmia, que aleshores és mostrava insensible a les nombroses troballes d'eines tallades en pedra -molt arcaïques- que anàvem localitzant en les nombroses sortides de camp arreu del nostre territori. Finalment va ser el professor Henry de Lumley, de la Universitat de Lió, qui

va recolzar el nostre treball, confirmant que allò que trobàvem eren, efectivament, les restes materials de cultures molt antigues, assentades al nostre país aproximadament un milió d'anys enrere. En aquest cas, la nostra entitat ha tingut l'honor d'escriure la primera pàgina de la Història de Catalunya.

Els capítols del Dossier que els presentem són un document excepcional, un resum de la nostra feina vocacional i de servei al nostre país. Compilar els articles de premsa no ha estat una tasca senzilla, atesa la seva dispersió i els anys que han transcorregut, però el resultat ens ha sorprès fins i tot a nosaltres mateixos, actors compromesos en tot allò que la premsa diària relata. Aquest articles són, sense cap mena de dubte, els millors valedors que podem tenir.

Novembre de 2009

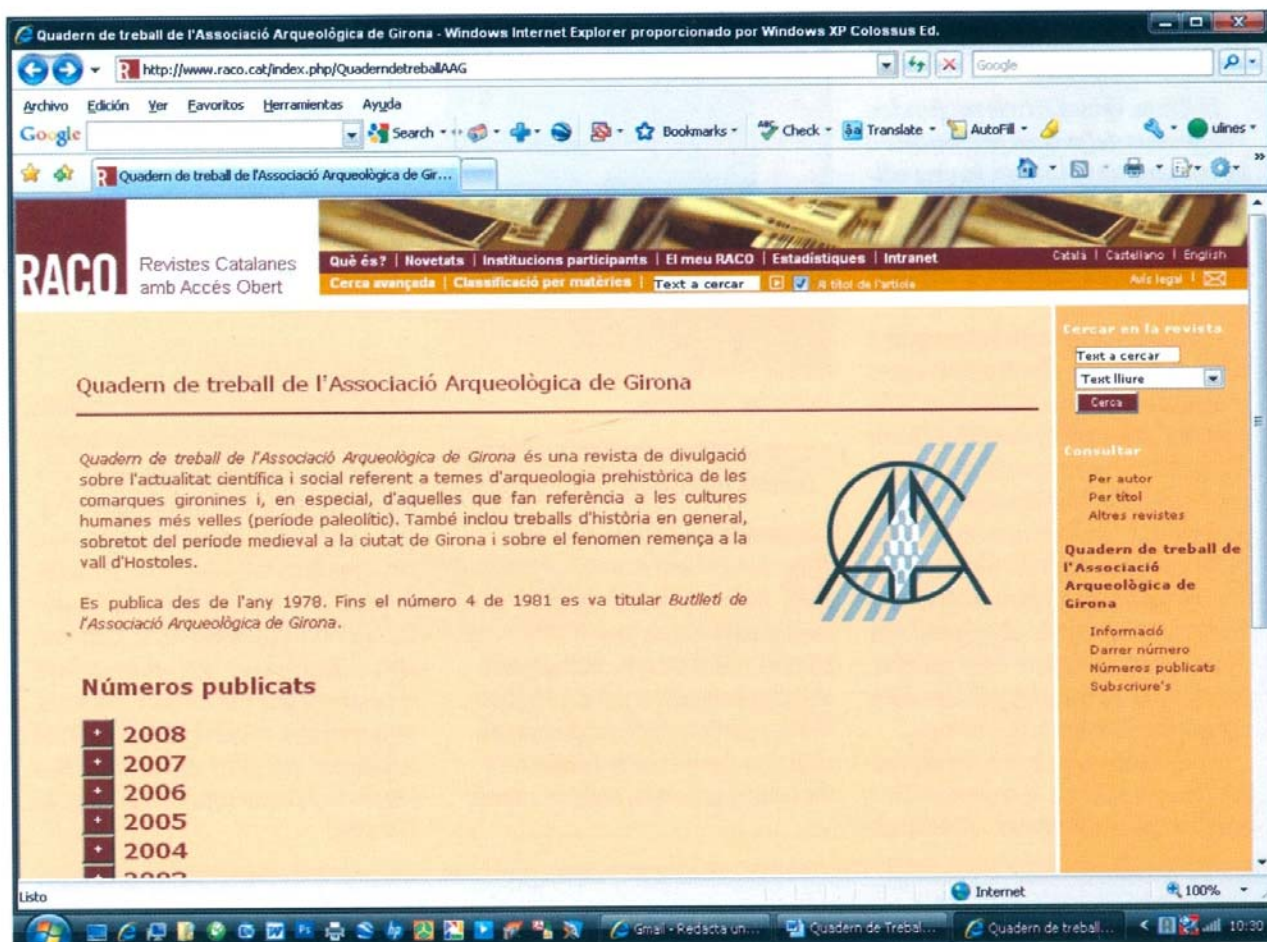
Digitalització de la revista de l'Associació – Conveni de l'AAG amb RACO

El juny de 2009 hem digitalitzat tots els articles publicats per l'A.A.G. en els seus *Butlletí* i *Quadern de Treball*, des de l'any 1978 fins el 2008.

En total, es tracta de 2133 pàgines:

- 38 (*Butlletí* número 1)
- 48 (*Butlletí* número 2)
- 56 (*Butlletí* número 3)
- 48 (*Butlletí* número 4)
- 73 (*Quadern de Treball* número 5)
- 87 (*Quadern de Treball* número 6)
- 108 (*Quadern de Treball* número 7)
- 145 (*Quadern de Treball* número 8)
- 328 (*Quadern de Treball* número 9)
- 59 (*Quadern de Treball* número 10)
- 136 (*Quadern de Treball* número 11)
- 212 (*Quadern de Treball* número 12)
- 287 (*Quadern de Treball* número 13)
- 254 (*Quadern de Treball* número 14)
- 174 (*Quadern de Treball* número 15)
- 80 (*Quadern de Treball* número 16)

El 25 de juny de 2009 vam establir el primer contacte amb RACO per incorporar la nostra revista en aquest portal. Després de gestions varies, a finals d'octubre vam introduir tots els articles dels *Butlletí* i *Quadern de Treball* a la web de RACO. A partir del novembre, aquests números ja es podran consultar en obert.

A partir del novembre de 2009, la revista de l'Associació Arqueològica de Girona es pot consultar on-line a través del portal RACO (Revistes Catalanes amb Accés Obert). Tots els articles es poden descarregar en format pdf. de forma individualitzada.

Arrels profundes.

Fragments del passat prehistòric a les comarques gironines

El juny de 2009 es va publicar aquest llibre, el qual és una recopilació dels articles d'opinió sobre prehistòria i patrimoni arqueològic a les comarques gironines que dos membres de la nostra entitat (Joan Abad i Albert Aulines) havien publicat al *Diari de Girona* entre els anys 2000 i 2007.

Abad i Aulines compilen els seus articles al *Diari de Girona*

► L'Associació Arqueològica publica el llibre «Arrels profundes»

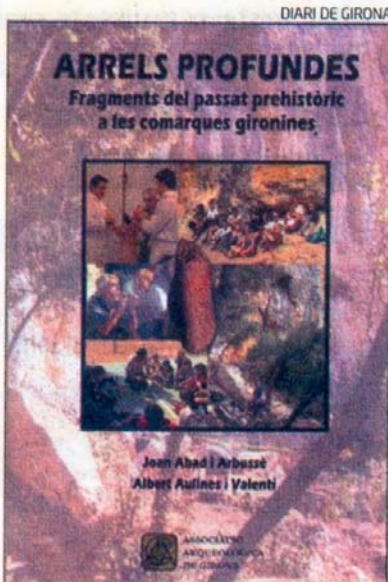
GIRONA | DdG

■ Joan Abad i Albert Aulines han aplegat en un llibre els 38 articles d'opinió que, entre els anys 2000 i 2007, han publicat al *Diari de Girona*, sempre sobre una temàtica ben específica: la prehistòria i el patrimoni arqueològic de les comarques gironines.

El llibre, titulat *Arrels profundes. Fragments del passat prehistòric a les comarques gironines*, és una edició de l'Associació Arqueològica de Girona, i té el suport del Patronat Francesc Eiximenis de la Diputació de Girona.

Cadascun dels articles respon a temes que eren d'actualitat en el moment que van aparèixer a la premsa, com ara el descobriment d'un jaciment arqueològic o una exposició divulgativa de temes de prehistòria. Un dels seus temes estrella va ser la troballa d'eines prehistòriques al Turó de la Bateria de Girona, en unes obres gegantines d'urbanització que van quedar parcialment aturades gràcies a les seves revelacions a la premsa.

Amb els seus articles, els autors busquen fer sentir la seva opinió i oferir reflexions sobre qüestions

Portada del llibre.

RECURS PEDAGÒGIC

Demostració d'encesa de foc

Joan Abad i Albert Aulines no només es preocupen per la salvaguarda del patrimoni, sinó també per la seva difusió. Amb aquest objectiu escriuen articles, publiquen llibres i participen en programes escolars de demostració d'encesa de foc i altres activitats prehistòriques.

concretes que afecten el que ells anomenen «el patrimoni històric de casa». La redacció dels articles que componen el llibre *Arrels profundes* s'emmarca en la línia de col·laboració que Joan Abad i Albert Aulines han dut a terme a partir de l'any 1998 amb l'Associació Arqueològica de Girona.

Tracten temes relatius a la localització i excavació de nous jaciments arqueològics, com ara els de Domeny, Can Gombis, Pla de la Jueria, Balma de la Xemeneia, El Terme, Sords, el Turó de la Bateria o Mas Vicenç.

Tallers d'història

Els autors són especialment hàbils fent demostracions de prehistòria, com ara l'encesa de foc amb sistemes primitius i la fabricació d'eines de pedra, activitats que han desenvolupat a Lliurona, Tortellà, Amer, Sant Martí Sapresa, Riudellots de la Selva o Santa Cristina d'Aro. També participen en tallers d'història per a escoles i museus, exposicions, visites guiades i altres aspectes que han sigut visibles a través dels seus articles al *Diari de Girona*.

Notícia publicada al *Diari de Girona*, el 21 de juny de 2009, a la pàgina 55, sobre el nostre llibre *Arrels profundes. Fragments del passat prehistòric a les comarques gironines*